ואפילו באווזין ותרנגולין. ומתני' דמסכת טהרות (פ"ז מ"ז) מוכחת קלת דקתני י"ג דברים נאמרו בנגלת עוף טהור וקתני סיפא ר"מ אומר מליקתה ושחיטתה מטהרתה מאמע בכל עופות דומיא דרישא ודומיא דשחיטה: **אבל עז לאו מינא דעגלה נינהו.** אע"פ דאווזין ותרנגולין נאו מינא דתורים ובני יונה ומטהרין לא דמי דהכא [1] עגלה בהמה גסה ועז בהמה דקה אבל בעופות לא שייך למימר מין גסה ודקה אע"ג דמליגו בלשון משנה עוף הדק ועוף הגס בפרק אלו טריפות [2] (חולין מב.) (וקשה משלהי אותו ואת בנו) (שם דף פב.):

הדרן עלך חטאת העוף

כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות כו'. ואם תאמר

תניא חדא זימנא במס' קיינין (פ"ב מ"ג) ואם פרח מבין המתות לכולם הרי כולם ימותו ולריך לעשות לריכותא דבגמרא [נא.]: פריך תניא חדא זימנא במתני' דכל האסורים לגבי מזבח ומשני לריכא ושמא אי מהתם הוה אמינא ה"מ עופות דהפסד מועט אבל זבחים דהפסידן מרובה אימא לא נפסדיהו לכולהו [א]:

אפילו אחת בריבוא ימותו כולן.

הקשה ה"ר יצחק ברבי מרדכי בספרק הנשרפין (סנהדרין דף עט:) תנן רואה שנתערב באחרים כולן פטורין ר' יהודה אומר כולן אותן לכיפה ומפרש בגמרא בשור שלא נגמר דינו שנתערב בשורים אחרים שנגמר דינן קמיפלגי ופטרי רבנן משום דאין גומרים דינו של שור אלא בפניו והשתא הכא דרובא דהיתירא ופסידא דקדשים אמרינן ימותו כולן התם דרובא לאיסורא והדיוט [ב] לא כ"ש ונראה לרבינו יצחק דגרסינן כמו שמצא בספר אחד ישן בשור שלא נגמר דינו שנתערב בשורים אחרים ול"ג שנגמר דינן לקיש אדרבי אבהו קאי דמשני הכא ברובא שלא נגמר דינו שנתערב ברובא אחרים עסקינן ועלה קאי ר"ל ומשני באדם כ"ע לא פליגי דפטירי אלא הכא בשור שלא נגמר דינו כו' ומשמע דבההוא עניינא דאוקמה רבי אבהו באדם מוקי לה ריש לקיש בשור [ד] אבל נתערב בשורים מעלית היה אומר ר"ל ניכבשינהו דיידן [ה] וכל דפרים מרובא פרים ומתניתין דשילהי מסכת ע"ז (דף עד.) דשור הנסקל אוסר בכל שהוא מיירי בשנסקל דליכא למימר ניכבשינהו ותדע דלא קתני שנגמר דינו ומתני' דהכא דקתני ימותו כולן בנתערב בזבחים מיירי ולגבוה וגזירה שמא יבואו י' כהנים בבת ג' (לקמן דף עג.) ומסקי מן הקבוע למזבח אבל בעלמא אמרינן ניכבשינהו דיידן ומטעם זה היה אומר רבינו תם דגראה לו להתיר דרוסת הזאב ברוב דמעשים בכל יום דזאבים טורפים ונושאין שה מן העדר ורועה מלילן ושריא [ו] להו דאע"ג דבעלי חיים חשיבי וכן רוב עופות [ז] דורסין אווזין ותרנגולין ומותרין והכא [ח] דנתערב ברובא שנגמר דינן דפטרינהו אפילו ניידי ולא אמרינן כל דפרים מרובא פרים לאו פטורין דלישתרו בהנאה קאמר אלא פטורין דלא אטרחו בי דינא להורגם דכמיתת בעלים כך מיתת השור ועוד דלא ליתי לאחלופי באדם

אותו ואת בנו. ועיין מולין פב ע"א תד"ה עגלה. ועי' רש"ק דמקיים הגירסא שלנו. וע"ע באמ"מ: **ואי** אשמעינן הכא ה"א משום דבהמה **חשיבא** ב"ח חשיב אבל עוף אימא לא קמ"ל. (צ"ק. וכ"כ התוי"ט). וכ"ה בשמע"ק דף עא ע"ב ועי"ש: **יב)** ל"ל ודהדדיהו (שמכ"י): **יג)** ל"ל דשמעתא (שמכ"י): **יד)** בשור. לכך נראה בגרסת הספרים אבל נתערב בשורים מעליא אפילו בנגמר דינו דאמר ר"ל כו' (ב"ש. וכ"ה בתוס' סנהדרין עט ע"ב): **טו)** ל"ל דניידד. וכן בסמוך (ש"מ): **טז)** ושרינן לה אע"ג (תוס' שם): **יז)** כתוס' הרא"ש בסנהדרין וכן חתול כשדורס אורזין ותרנגולין מותרין: **יח)** ל"ל והתם (צ"ק). ובתוס' שם והיכא: **יט)** בש"מ ליתא מכאן עסק"ד:

כח אב מיי' פ"ז מהלכות תמורה הלכה ה:
כט גד מיי' פ"ג שם הלכה יג:
ל ה מיי' פ"ד מהלכות רוצח הלכה ו:
א ו מיי' פ"ו מהל' פסה"מ הלכה ג:
ב ז מיי' שם הלכה ב:

נוסחאות רש"י כת"י

ה"ג כשאתה נא נדרך זו היא בעומאה וכשאתה נא בדרך זו היא בטהורה. הילכך מדיינא לא נפקא ת"ל וכו': **אלא מעתה כו'.** אמתניתא פריך דקתני מה כשטהר מכלל נבילה בטהורה ולא בטמאה דמשמע נבלת בהמה טהורה מטמאה ונבלת בהמה טמאה טהורה: **כמה סבי שיבשתה בה.** תמיה אני שנתבשל כמה זקנים כמותכם בדבר זה: **לא טיהר ר' מאיר.** טריפה מליקה אלא בתמימים שהמליקה נוהגת בהן: **ואפי' באווזין ותרנגולים.** דלא חזו למזבח הוא לא ואיכא מליקה בשום עוף דגמרינן מטריפה מה טריפה שטוות בכל אף נבילה שטוות בכל והא דתנן שנפמית עינה שנקטעה רגלה והמולק חולין מטמא בבית הבליעה דלא כר' מאיר: **ערף עז.** על החלב: **מהו לר' מאיר.** מי אמרינן כי היכי דמטהר במליקת אווזין ותרנגולין משום דמשכחת מליקה יש] במין עוף המטהרת הכי נמי מטהר נבלת עז על ידי עריפה הואיל ועריפה מטהרת בנבלה מידי נבילה כדמפרש בנבלה ערופה, או לא מטהרה עריפה בעז: **אבל עז לאו מינא דעגלה היא.** זו מין דקה הוי מין גסה כדמפרש בנבלה ערופה: **אין לי.** שטהור מידי נבילה אלא חלב שאסור באכילה ומותר בהנאה כדכתיב יעשה לכל מלאכה: **חלב עגלה ערופה ושור הנסקל.** שאסור באכילה ובהנאה מיירי שטהור מידי נבילה: **ולי ס"ד עגלה ערופה טהורה.** מאצטריך קרא לאסמוכינן דחלבה טהור וכי תעלה על דעתך שהיא טהורה וחלבה טמא: **מ"ל כל חלב.** לכתיב לעיל מיירי כל חלב שור וכשב וגו': **דשחט מישחט.** דלא טיהרתה עריפתה ובשרה טמא: ופרכינן **ומיהני לה שחיטה דנפקיל.** שאסור בהנאה: **ומיהני לה שחיטה** דבשרה טהור מידי נבילה: **מלגו דמחייס אסורה.** ואע"פ שלא נערפה מתקנתי אלא בעלה ערופה שאסורה בהנאה מגין ומוקימתה בשמתה ולא נערפה וקאמר אסורה בהנאה אלמא מחייס מתסקינא: **גזול שמעתי.** בה מאימתי נאסרת: **ירידתה לנחל איתן היא אוסרתה:** כלומר מדיינא לא נפקא ת"ל וכו': **אלא מעתה כו'.** אמתניתא פריך דקתני מה כשטהר מכלל נבילה בטהורה ולא בטמאה דמשמע נבלת בהמה טהורה מטמאה ונבלת בהמה טמאה טהורה: **כמה סבי שיבשתה בה.** תמיה אני שנתבשל כמה זקנים כמותכם בדבר זה: **לא טיהר ר' מאיר.** טריפה מליקה אלא בתמימים שהמליקה נוהגת בהן: **ואפי' באווזין ותרנגולים.** דלא חזו למזבח הוא לא ואיכא מליקה בשום עוף דגמרינן מטריפה מה טריפה שטוות בכל אף נבילה שטוות בכל והא דתנן שנפמית עינה שנקטעה רגלה והמולק חולין מטמא בבית הבליעה דלא כר' מאיר: **ערף עז.** על החלב: **מהו לר' מאיר.** מי אמרינן כי היכי דמטהר במליקת אווזין ותרנגולין משום דמשכחת מליקה יש] במין עוף המטהרת הכי נמי מטהר נבלת עז על ידי עריפה הואיל ועריפה מטהרת בנבלה מידי נבילה כדמפרש בנבלה ערופה, או לא מטהרה עריפה בעז: **אבל עז לאו מינא דעגלה היא.** זו מין דקה הוי מין גסה כדמפרש בנבלה ערופה: **אין לי.** שטהור מידי נבילה אלא חלב שאסור באכילה ומותר בהנאה כדכתיב יעשה לכל מלאכה: **חלב עגלה ערופה ושור הנסקל.** שאסור באכילה ובהנאה מיירי שטהור מידי נבילה: **ולי ס"ד עגלה ערופה טהורה.** מאצטריך קרא לאסמוכינן דחלבה טהור וכי תעלה על דעתך שהיא טהורה וחלבה טמא: **מ"ל כל חלב.** לכתיב לעיל מיירי כל חלב שור וכשב וגו': **דשחט מישחט.** דלא טיהרתה עריפתה ובשרה טמא: ופרכינן **ומיהני לה שחיטה דנפקיל.** שאסור בהנאה מיירי שטהור מידי נבילה: **ומיהני לה שחיטה** דבשרה טהור שחוטה שמטמאה: **אלא לא צריכא.** דהא דאיצטריך לטהר: **אלא שמעה.** ולא נערפה דהשתא בשרה טמא ואיצטריך לטהר חלבה שלא תאמר לא טיהר אלא חלב שאתה קורא בו יעשה לכל מלאכה: **מלגו דמחייס אסורה.** ואע"פ שלא נערפה מדקתני חלב עגלה ערופה מגין ואוקימתה בשמתה: **גזול שמעתי.** בה מאימתי: **וגסבין חבריא.** וסבורין התלמידין מדעתם לומר: **ירידתה כו'.** ובקידושין [דף מז.] יליף לה דנאסרה מחייס:

הדרן עלך חטאת העוף

כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל אפילו אחת בריבוא ימותו כולן נתערבו בשור שנעבדה בו עבירה או

כל הזבחים. אפילו אחת בריבוא. השתא משמע אחת כשירה ברבוא של חטאות המתות הילכך פריך בגמרא [דף עא.]: מאי אפילו הא הוו מתות רובא דקתני שנתערבו בחטאות המתות. חמש חטאות מתות נינהו וולד [ח] חטאת וחטאת שמתו בעליה ותמורת חטאת ושכיפרו בעליה ושאבדה ונמצאת בעלת מום: **נתערבו.** זבחים כשרים בשור שנעבדה בו עבירה אחד באחד [ט] ומפרש ואזיל מאי היא כגון שהמית

כשבא [א] בדרך זו היא בטהורה כשבא בדרך זו היא בטמאה ת"ל טריפה מי שיש במינה טריפה [ב] אוציא את הטמאה שאין במינה טריפה ולא אוציא את החיה שיש במינה טריפה ת"ל [1] ואכל לא תאכלוהו מי שחלבה אסור ובשרה מותר [ג] יצא חיה שחלבה ובשרה מותר א"ל רב יעקב בר אבא לרבא אלא מעתה נבלת בהמה טהורה הוא דמטמאה נבלת בהמה טמאה לא מטמאה אמר ליה כמה סבי שבישתו בה סיפא אתאן לנבלת עוף טמא אמר רבי יוחנן לא טיהר רבי מאיר אלא בתמימין אבל בבעלי מומין לא ורבי אלעזר אמר אפילו בבעלי מומין איתמר נמי אמר רב ביבי אמר רבי אלעזר מטהר היה רבי מאיר בבעלי מומין ואפילו באווזין ותרנגולין בעי רבי ירמיה ערף עז מהו אווזין ותרנגולין טעמא מאי דמינא דעופות נינהו אבל עז לאו מינא דעגלה נינהו [ד] או דילמא מינא דבהמה הוא יתיב רב דימי וקאמר לה להא שמעתא אמר ליה אביי [ה] מכלל דעגלה ערופה טהורה היא א"ל [2] אין אמרי דבי רבי ינאי [ו] כפרה כתיב בה בקדשים מתיב רב נתן אבוה דרב הונא (בר נתן) [ז] [1] ואכל לא תאכלוהו [ח] אין לי אלא חלב שאסור באכילה ומותר בהנאה חלב של שור הנסקל ועגלה ערופה מנין ת"ל [2] כל חלב ואי ס"ד עגלה ערופה טהורה היא היא טהורה וחלבה טמא [ט] היכא דערף מיערף לא איצטריכא ליה כי איצטריכא [י] היכא דשחטה מישחט ותיהני ליה שחיטה לטהרה מידי נבלה לא צריכא שמתה מכלל דמחיים אסורה אין [יא] אמר רבי ינאי גבול שמעתי ושכחתי ונסבין חבריא למימר [יב] ירידתה לנחל איתן היא אוסרתה:

הדרן עלך חטאת העוף

כל [יג] הזבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל אפילו אחת בריבוא ימותו כולן [יד] נתערבו בשור שנעבדה בו עבירה או [טו]

ה"ג **כשאתה נא בדרך זו היא בטהורה וכשאתה נא בדרך זו היא בטמאה.** הילכך מדיינא לא נפקא ת"ל כו': **אלא מעתה כו'.** אמתניתא פריך דקתני מה כשטהר מכלל נבילה בטהורה ולא בטמאה: **כמה סבי שבישתו בה.** תמיה אני על זקנים מרובין שכמותכם שנתבשלתם בה: **סיפא.** דקתני טיהר מכלל נבילה: **אתאן לנבלת עוף טמא.** שטיהרה הכתוב מלטמא בבית הבליעה: **לא טיהר רבי מאיר.** במליקת טריפה אלא בתמימים דשייכא בהו מליקה: **ואפי' באווזים.** דלאו בני מזבח הן ובלבד שיהו קדשים בפנים דהא טריפה נמי לא חזיא בתורין ובני יונה וטיהרה הואיל ומליקה הכשר קדשים בפנים היא: **ערף עז.** על החלב במקום עגלה ערופה: **מהו.** לר"מ מי אמרינן כי היכי דמטהר במליקת אווזין וקדשים בפנים הואיל ומליקת שם עוף בפנים הוא ה"נ (א) עריפה הכשר טהרת עגלה היא מידי נבילה כדאמרי' לקמן: ה"ג **אבל עז לאו מינא דעגלה הוא.** אזו מין גסה הוי מין דקה: **אין לי.** שטהור מידי נבילה אלא חלב שאסור באכילה ומותר בהנאה כדכתיב יעשה לכל מלאכה: **חלב שור הנסקל ועגלה ערופה.** שאסור בהנאה מיין שטהור: **מ"ל כל חלב.** דסמיך ו] ליה כי כל אוכל חלב ואי ס"ד עגלה ערופה טהורה אינקוט חלב וכי היא טהורה וחלבה טמא: **להיכא דשחטיה מישחט.** משנאסרה בהנאה מחיים כדמפרש לקמיה דמחייס נאסרה: **והיהני לה שחיטה.** אע"פ שאינה מתירתה לא באכילה ולא בהנאה מטהרנה מלטמא דאין לך שחוטה בבהמה טהורה שמטמאה: **שמעה.** דהשתא בשרה טמא ואיצטריך לטהר חלבה אלא תאמר לא טיהר אלא חלב שאתה קורא בו יעשה לכל מלאכה: **מלגו דמחייס אסורה.** ואע"פ שלא נערפה מדקתני חלב עגלה ערופה מגין ואוקימתה בשמתה: **גזול שמעתי.** בה מאימתי: **וגסבין חבריא.** וסבורין התלמידין מדעתם לומר: **ירידתה כו'.** ובקידושין [דף מז.] יליף לה דנאסרה מחייס:

ג) [מגילה כא.] קידושין מז. ע"ז כט: מולין יח. ירושי' פסחים פ"ט ה"ה, סוטה שם, ועי' מכילתא משפטים פ"י, **ג)** תי"כ צו פ"י ה"ז, **ד)** קידושין מז. מולין פב. כריתות כה. ירושי' סוטה שם ועי' מכילתא שם, וירושי' קידושין פ"ב ה"ח, **ה)** תמורה כח. ע"ש, **ו)** עי' פסחים נג.:,

תורה אור השלם

1. וְחֵלֶב נְבֵלָה וְחֵלֶב טְרֵפָה יֵעָשֶׂה לְכָל מְלָאכָה וְאָכוֹל לֹא תֹאכְלֻהוּ: ויקרא ז, כד
2. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כָּל חֵלֶב שׁוֹר וְכֶשֶׂב וְעֵז לֹא תֹאכֵלוּ: ויקרא ז, כג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מהו לר"מ וכו' ה"נ עריפה הכשר עגלה היא וטהרת מידי נבלה:

גליון הש"ם

גמ' מכלל דעגלה ערופה טהורה. עיין מולין דף פב ע"א תוס' ד"ה עגלה ומגמות דף קא ע"ב תוס' ד"ה ועגלה: [שם היכא דערף מיערף לא איצטריכא ליה וכו'. עי' מולין דף פב ד"ה עגלה ערופה וכו']:

מוסף רש"י

ונסבין חבריא. בני הישיבה עלה על דעתם לומר (חולין יד.): **ירידתה לנחל איתן.** היא הגולמת לה שם עריפה ומוסרתה (קדושין מז.):

שינויי נוסחאות

א) כשאתה בא כו' וכשאתה בא כו' כל"ל (ש"מ וכי"צ): **ב)** ל"ל הוא (כי"צ, יעב"ץ): **ג)** תיבות המוקפות יש למחוק כמו שמוחק הרש"ק בכריתות כה ע"א גבי כד תחליפא אחוה דרב הונא ע"ש. ועיין פסחים מג ע"ב, קז ע"ב, ובחגיגה ה ע"ב (הגרי"ב). ועי' מולין לח ע"א אבוכרס אבוה דבר אבוכרס ופרש"י זהו אבוכרס עצמו ומכירין היו את הבן ולא את האב, והיו קוראין אותו על שם בנו שעשו את בנו סימן לו: **ד)** כ"א ל"ג מיכן (ב"ש), וכ"ה בפרי"ד). וכן משמע מפרש"י. אבל בתוי"ט גרסים ליה ומפרש דר"ל בין: **ה)** בטהורה דמשמע בגילת בהמה טמאה טהורה: כל"ל (ש"מ עפ"י רש"י כת"י): **ו)** עי' בעוקחאות רש"י כמ"י. ועיין רש"ש: **ז)** מאימתי נאסרת כל"ל (ש"מ): **ח)** ל"ל ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה ושכיפרו בעליה ושעיבדה שנתה הסמ"ק (צ"ק). ועיין במשנה תמורה כא ע"ב (הגרי"ב). ועי' ממנת דיאל: **ט)** עי' עסק"ק שתמה אמאי פי' כן. וכמ' נאה"מ הגיה או אחד באחד. ועי' במפרש לקמן עא ע"ב ד"ה נתערבו בחולין: **י)** טריפות לאו משום דשני מינין הן דלעולם לא יהיו שני מינין רק היכא דבלשון מקרא שני מינין הן כגון בקר וצאן. ותיבות המוקפות נ"ב תוספת (ש"מ). וגי' ל"ק מה"ד כפרה כתיב בה וכו'. וקשה משילהי

ת"ל טריפה כו'. ואע"ג דלעיל מוקמינן ליה לומר דאיסור טריפה אל על איסור חלב, הכא ניחא למסקנא דכתיב ואכול לא תאכלוהו למעוטי מיה וה"ה טומאה כדפי' לעיל: **ואפילו באווזין ותרנגולין.** ח"ל הר"פ בתוספותיו, ר"ל אפילו לא הקדישום הכא לא שיך כהו שום קדושת הגוף דאף אם עלו ירדו כיון דלאו בני קרבן נינהו כלל, ומ"מ מליקתן מטהרת הואיל ואיכא מליקה בשום עוף דגמרי' מטרפה שטוה בכל וכו'. וכן משמע במסכת טהרות דקתני י"ג דבר נאמרו בנגלת עוף טהור וכו' וקתני סיפא ר' מאיר אומר מליקתה ושחיטתה מטהרתה, משמע בכל העופות דומיא דרישא ודומיא דשחיטה אע"ג דלא אקדשינהו (ב"ש):

ואפילו באווזין ותרנגולין. עי' בהשמטות בסוף המסכת:

שהמית את האדם על פי עד אחד או על פי הבעלים דשור שהמית
על פי הבעלים איפטר ליה מסקילה [ב] דמודה א) בקנס פטור וכן רובע
ונרבע ע"פ עד אחד או ע"פ הבעלים להשתא לאו שור הנסקל הוא
ואיכא למימר ימותו שהרי מותרין להדיוט אם לא מפני הזבח המעורב
בהן ואי איפשר למכור את כולן
לצורכי מין אותה זבח להקריבם שהרי
פסולים להקרבה כדאמרינן בתמורה
(דף כח.) מן הבהמה להוציא
הרובע והנרבע מן הבקר להוציא
את הנעבד מן הצאן להוציא את המוקצה ומן הצאן להוציא את
הנוגח. מוקצה שהקצהו לצורך (תקרובת) [ב] עבודת כוכבים ולא
הקריבו [ג] ונעבד שעשאו עבודת כוכבים והשתחוה לו ואמרינן
בפרק כל האסורין במסכת תמורה (דף כט.) דמותרין להדיוט:

שהמית את האדם ב"ע"פ עד א' או ע"פ הבעלים ברובע ונרבע במוקצה ונעבד באתנן ומחיר

כלאים

להו מיתה אלא אמרו כל הקודם להורגן זכה [ד] ומקשה רבא [ו] היינו דקתני עלה ואפי' אבא חלפתא ביניהם אלא אמר רבא שניהם שהיו
עומדין ולא חץ מבייהם יא) פטורין ואפילו אבא חלפתא יב) דלא תלינן ביה שהרג אבל בשוורים אותן שיש לתלות בהן יג) חייבין משום
ובערת הרע מקרבך ועוד אומר ר"ת דשור הנסקל אינו נאסר מחיים ופירש דכולה ההיא שמעתא (ב"ק דף מא.) דממשמע שנאמר סקל
יסקל השור אינו יודע שהיא נבילה ונבילה אסורה באכילה מוכחת כן וסוגיא דפרק שני דקדושין יד) (דף מז.) הכי פריך כל לפור טהורה
תאכלו לרבות המשולחת וזה אשר לא תאכלו מהם לרבות את השמוטה ופריך איפוך אנא ומשני לא מצינו בעלי חיים שאסורין שלא טו)
יהו מותרין כששוחטן בר מאלו שעומדין ומוקצין למצוותן ולכך אין לאסור משולחת לומר דחל עליה איסור לאחר שילוח לאוסרה
באכילה כדין שאר עופות טמאין דכתיבי בקרא ופריך טז) (והרי רובע ונרבע) דאסורין פירוש דמחיים אסורין לשוחטן ולהקריבן לגבוה
ומשני הני מילי לגבוה אבל להדיוט שרי והרי רובע ונרבע בעדים דמחיים אסורין פי' דמחיים אסורין לישחט ואם שחטן אסורין אף
אני אביא משולחת ומשני רוב בעלי חיים קאמרינן אם כן דאין שור הנסקל נאסר כל זמן שהוא חי שור שלא נגמר דינו שנתערב באחרים
שנגמר דינן כולן פטורין דמותרין יז) בגיזה ועבודה ואין כאן עינוי הדין כיון דפטורין מסקילה מיהו לכשישחטו או ימותו יהו אסורין בהנאה
והא דאמר בסוף פרק שור שנגח ד' וה' (דף מה. ושם ד"ה מכור) דשור שנגמר דינו מכרו אינו מכור אפילו לרידיא היינו משום דאסור לענות
דינו ומצוה לסוקלו ועוד דאין לו מכר דאין לו בעלים והלוקח אינו יכול לזכות בו יותר משאר אדם אבל כי לא נגמר דינו מכרו מכור
לשחיטה אי נמי לרידיא דמצי לאערוקיה לגאמא וכי שחיט ליה [לאחר שנגמר דינו] אסור באכילה כך נראה לר"ת כמו שפירשנו וקשה
בסוף פרק קמא דערכין (דף ז:) משמע דשור הנסקל נאסר מחיים גבי האשה שמתה נהנין בשערה דמפרש התם זו מיתתה אוסרתה
וזו גמר דינה אוסרתה ויש יח) לומר גמר דינה דמחיים גורם לה להיות חל עליה איסור שאסורה אפילו שחטה דעבדה כעין בשר וזו
מיתתה אוסרתה אין יט) עליה שום איסור מחיים ויש להביא ראיה דלא נאסר מחיים מהא דתניא בפרק מרובה מדת (ב"ק דף עא.)
ובפרק אלו נערות (כתובות דף לג:) (גבי) גגב שור הנסקל וטבחו משלם תשלומי ד' וה' דברי רבי מאיר וחכמים הא ליתא במכירה
ושמעינן ליה לרישא לקיש בפרק מרובה מדת [ב"ק דף עז:] דכל שישנו בטביחה ישנו במכירה וכל שאינו בטביחה אינו במכירה וה"ה דכל
שאינו במכירה אינו בטביחה אבל אי שרי בהנאה ניחא שיכול למוכרו לרכוב עליו עד בית הסקילה או להנות בו מעט עד אותה שעה
או אם היו בית דין מתעללין בסקילתו ומיהו מה שאומר ר"ת דאין לו מכר דאין לו בעלים זה לא נוכל לקיים ומה שפסק ר"מ בעבד
שיש בו שה אחד שפק דרוסה דשרי מטעמא דכל דפרים מרובא פריס לא יתכן דיש לאסור גזירה שמא יקח מן הקבוע אפילו היכא
דפרים מצליו רק בדבר כ) שלא נאסר בתערובת כגון ט' חנויות (אחת) מוכרות בשר שחוטה ואחת נבילה (פסחים דף ט:) התם שריון
אי פרים אחת ולא גזרינן שמא יקח מן הקבוע שהרי האיסור ניכר וידוע היכן הוא ולכך שרינן היכא דפרים או כגון דנמצא ביד עובד
כוכבים אבל אם נאסר בתערובת ופרים לא אמרינן דפרים מרובא פרים ואם יש בעבד שפק דרוסה אפילו אחד בריבוא כולן יאותו
תדע לטבעת של עבודת כוכבים שנתערבה בריבוא כולן אסורות ובפרים אחת מהן פליגי רב ושמואל בגמרא (לקמן דף עד.) אי אוסרת השאר
אי לא אבל בהיא גופה אותה שפרשה לא פליג וכולי כא) עלמא דאסירא ולא אי אמרי הנאה שפרשו מתערובתן אסורין ולא אמרינן
מרובא פרים וטעמא משום גזירה שמא יקח מן הקבוע ולא שנא חולין ולא שנא קדשים ויש להתיר הבהמה שנושא אוזן ותרועה מגילה
ונתערבה בעבד משום דאין דרוסה אלא ביד ושמא טרפה בשיניים והוה ליה שפק שפיקא וכן הגן שנושא אוזן שמא נושאה בחרטום או
בין רגליו ולא הכה ביד מיהו יש לישב דברי ר"ת דלא דמי לטבעת של עבודת כוכבים דשאני בעלי חיים כיון דאפשר ע"י דנכשביהו
דיינידין ואם תאמר אמאי תנן יאותו ניחא ירעו עד שיסתאבו ויפדו ואחרי כן נימא כל דפרים מרובא פרים דהשתא להדיוט חזו שהרי
כמה קדשים אמרינן בהו ירעו ולא חיישינן לתקלה ובסיפא אמרינן ברובע ונרבע ירעו ולכשיסתאבו יפדם וישחטנו ויאכלם מטעם דפרים
מרובא פרים ויש לומר דלא עבדינן תקנה בדעייה כיון דלאחר רעייה לא מיסתרי נמי אלא מטעם כל דפרים ועוד שאל הרב רבי יצחק
מר"ת דקאמר כב) רבי שמעון (סנהדרין דף עט:) הנסקלים בנשרפים ידונו בסקילה שהשריפה חמורה ניזל בתר רובא להחמיר בדיני נפשות
כדאיתא פרק קמא דחולין (דף יא:) דלא חיישינן שמא במקום סייף נקב הוה ותירץ דלא אזלינן בתר רובא להחמיר כיון שנהרג בלאו
הכי במיתה אחרת אי נמי לא אזלינן בתר רובא לחייב כג) אותו שהוא ודאי בסקילה ומהאי טעמא לא תקשי לן הא דאמר פרק אלו הן
הנשרפין (סנהדרין דף עט:) דאדם רוצח שלא נגמר דינו שנתערב עם אחרים שנגמר דינן כולן פטורים דמשום רובא לא נעביד דבר שהוא
שקר ודאי דודאי יש אחד שאינו בר מיתה כלל לפי שלא נגמר דינו ולא דמי לאותו שהרג ודאי שלא ידעינן אי טריפה הוה אי שלם
הוה ועוד יש לומר דהוה ליה קבוע וכל קבוע כמחלה על מחלה דמי ופטור מדאורייתא דספק נפשות להקל וכי תימא ניכבשיהו וניתי כל דפרים
אי אתה רשאי למושכן להחמיר עליו כד) ועוד גזירה שמא יקח מן הקבוע והא דפרין מעיקרא כי תני הנשרפים בנסקלים תיפוק לי דרובא
נסקלים ניתהו הכי פירושא לכל הפחות לא גרע משום דרובא נסקלים ו):

על פי עד אחד או על פי הבעלים. פירש בקונטרס דפטור ליה מסקילה משום דמודה בקנס פטור וכן פירש במכות [דף ה.] דאין
אדם נהרג על פי עצמו מטעם קנס ונראה דאפי' אמרי שנגמר דינם בבית דין פלוני אין נהרגים על פיהם ואע"ג דכי האי גוונא מחייב
בקנס כדמוכח בפרק קמא דמכות [דף ג.] וגבי פלוני רבא שורי בפרק קמא דסנהדרין (דף י.) מפרש משום דאדם קרוב אצל ממונו לא אמרינן
ונהרג שורו ולא פלגינן דיבורא אלא הרובע והשור נהרגין ואי קנס מיקרי כי נמי אמת הוא שרבע שורו אמאי נהרג שור בה) על פיו והא מודה
בקנס פטור כמו אם אמר גנבתי וטבחתי דפטור מכפל ד' וה' ונראה לי טעמא דאינו נהרג על פי הבעלים אם כן) אין עד אחד עמו
כדאיתא פרק כל האסורין (תמורה דף כט.) זה וזה מותרות באכילה מנלן אי ס"ד להדיוט אסירי למה לי למעוטינהו לרובע ונרבע כז) לגבוה
ואע"ג דהתם לא מזכיר ברובע ונרבע על פי הבעלים מכל מקום על כל ענין שפסול גבוה כח) ומותר להדיוט קאי מנהני כט) מילי. ו) ברוך:
ברובע ונרבע. פירש בקונטרס על פי עד אחד או על פי הבעלים שנאסר לגבוה ולא להדיוט דבשני עדים היה נאסר אפילו להדיוט וכן
משמע בריש פ' בתרא דכריתות (ד' כד.) דאמר רבי יוחנן שור הנסקל שהוזמו עדיו כל הממחזיק בו זכה אמר רבא מסתברא טעמיה
דרבי יוחנן כגון דאמרו ליה נרבע שורו ל) ואי לא ליתסר בהנאה אמאי מייאש הלא העור מותר בהנאה והבשר לכלבים וכן נמי משמע בפרק האיש
מקדש (קדושין דף מז:) דפריך והרי רובע ונרבע בעדים דאסירי מחיים להדיוט ואם תאמר ומנלן הא כי כתיב קרא בנוגח כתיב ולא
יאכל ולפי מהדדי כדאמרינן פרק שור שנגח ד' וה' (ב"ק דף מ:) שיש בנוגח שאין ברובע ויש ברובע ויש בנוגח ושמא איכא שום דרש:

מסורת הש"ס

מ) תוספתא ב"ק [סוף"ד קידושין סו. בכורות מא. תמורה כח.] וע"ז נדה מה.. ב) ב"ק יד עד, קידושין נה. מעילה יט, ד) סנהדרין כד., ה) סנהדרין פ., ו) [וע"ע תו' חולין יא: ד"ה ליחוס ותו' סנהדרין פ: ד"ה הנסקלין], ז) [וע"ע תו' ב"ק מא: ד"ה ע"פ עד].

מוסף רש"י

ע"פ עד אחד. שאין שם אלא עד אחד כדיעה וכנגיחה: **או ע"פ הבעלים.** שאין שם עד אלא בעלים אמרו, דאי הוו ב' עדים בדבר הוי בסקילה ואפילו בהנאה מיתסר (בכורות מא.): **ע"פ עד אחד.** שאין שם אלא ע"א כדיעה וכנגיחה: **או ע"פ הבעלים.** שאין שם עד אלא בעלים אמרו, דאי הוו ב' עדים בדבר הוי בסקילה ואפילו בהנאה מיתסר (בכורות מא.): **מוקצה.** שהקצהו ויתלהו לתקרובת עבודת כוכבים (ע"ז כב:). **לו:** שהוקצה והופרש לצורך עבודת כוכבים (בכורות מא.). **לו:** שהפרישו להקריבו לע"ז (בכורות נז.): **ונעבד.** שהשתחוה לו ועשאו עבודת כוכבים (יבמות פג.). **לו:** שעבד את הבהמה עצמה כגון שיסך לה נסך קרניה (בכורות נז.):

ליקוטים

או ע"פ הבעלים. נר' דה"ש דלא מחייב עפ"י הבעלים אפי' יהיו ב' כגון של ב' שותפין ומעידין עליו, משום דאדם קרוב אצל ממונו. דהא דאמרי' דאין אדם קרוב אצל ממונו ה"מ כשבאין להעיד ג"כ על חבירו דמתוך שנאמן על חבירו נאמן גם על שורו כו' אבל אמר שורי נרבע לא מבעיא לן דפשיטא דקרוב אצל ממונו הוא כיון שלא בא להעיד על חבירו (תוס' ב"ק מא.): **וצריך** פי' לפירושם דהא הודאת בע"ד כק' עדים דמי, כמו שמשלם נזקין ע"פ עצמו, ואף כופר משלם ע"פ עצמו רק שאין השור נהרג ע"פ עצמו, כ"כ הראב"ד להדיא. אלא הכי קאמרי מאחר דמדמינן בכל דוכתא מיתת השור למיתת הבעלים, ומה מיתת הבעלים ע"פ עצמם פטורים דפסולין לעדות לפי שהם קרובים לעצמם, אף לשור הם כפסולים, אף שהוא ממונם, מ"מ ילפי' ממיתת הבעלים דאף למממונם חשובים כקרובים, ומש"ה מסקי' התם שפיר דהוא דאומרים פלוני רבע שורי ולא פלגי' דיבורא, כלומר אעפ"י דלענין מיתת בעלים פלגי' דיבורא, אבל גבי ממונם אינם קרובים כ"כ לפלוג הדבור, אלא מאחר דבחד עניינא מהימני ה"נ אמיתת שור, כי כולי האי לא מדמי' שור לבעלים דגבי בעלים גופא חידוש הוא דפלגי' דיבורייה, ומש"ה דוקא היכא שבאו להעיד על חבירו, אבל אומרים שורי נרבע לא קטלי אפי' עד אחד עמו כדאיתא בתו', ומשום ה"מ אף היכא שהבעלים אומ' שנגמר דינו לסקילה בב"ד אחר לא מהמני, אף דגבי קנסא מחייבי' ליה בהודאתו כה"ג כדמוכח להדיא בפ"ק דמכות גבי עד זומם דמשלם ע"פ עצמו כה"ג. וכ"כ הרמב"ם להדיא בפ' י"ח דהל' עדות, מ"מ הכא דטעמא משום שאינם נאמנים הוא אין חילוק כה"ג כמו שאינן נהרגים הבעלים ע"פ עצמם כה"ג. **ובפרק התערובת** כותבים התוס' וז"ל וג"ל טעמא דאינו נהרג ע"פ הבעלים אם אין ע"א עמו כדאיתא בפ' כל האסורין זה וזה מותר באכילה מנלן אי ס"ד להדיוט אסירי ל"ל למעוטינהו לגבוה. ואע"ג דהתם לא מזכיר לרובע ונרבע עפ"י הבעלים מ"מ על כל ענין שפסול לגבוה ומותר להדיוט קאי מנא הני מילי. וביש תוס' הנוס' מהופך ומשובש וכאשר כתבתי והגהתי כן הוא האמת דוק בפ' כל האסורין ותשכח להדיא. והנה מה שכתבו אם אין ע"א עמו, לאו דוקא הוא שלא מכשירין ע"א עמו אלא ברבע פלוני כו' כדאיתא בפ"ק דסנהדרין, ודוקא משום דלא פלגי' דיבוריה, אבל בע"א דהוא עם ע"א הוה ג"כ ע"פ הבעלים כדפי' דהא אחד סהדי לא קטלי' אלא בעדים אחרים עמו הוא דקטלי', א"נ קאי אהא דפ"ק דסנהדרין דאייתי לעיל מיניה ואיירי שפיר ברבע פלוני. ואל תטעה בדברי הרמב"ם שכתב בפ"ד דאיסורי מזבח רובע ונרבע שאסור לגבוה היינו כשיש שם ע"א והבעלים שותקין, משמע אם הבעלים ג"כ מעידים הוא נסקל, אדרבה דוק ממש"כ אחריו וכן אם העידו הבעלים אעפ"י שאין שם עד כלל פסול, משמע אף אם יש ע"א עמו ג"כ אינו נסקל אלא פסול לגבוה, אלא בודאי מש"כ והבעלים שותקין משום בבא דלאחריו אבל הבעלים מכחישין אותו אפי' למזבח כשר קאמר נמי הכי, ובתחילת דבריו נמי כ' אם יש ב' עדים הרי פסול, משמע דוקא בב' עדים ולא בע"א. ומה שמביאים ראיה מדאסר לגבוה כו', קשה מניין דקרא אבעלים קפיד לאסור לגבוה, דילמא אפי' להדיוט אסירי וקרא דמפיק רובע ונרבע אע"א קאי אבל לעולם ע"פ עצמו נהרג משום הודאת בע"ד כק' עדים דמי, אלא עיקר הוא כפי' התוס' דפירקין כאשר פירשתי (ש"ס נ"ק פ"ד סי' כא):

שיטה מקובצת שהמית את האדם ע"פ עד אחד או ע"פ הבעלים. דנאסר לגבוה ואינו נאסר להדיוט שאינו נסקל אלא ע"פ שני עדים אבל ע"פ בעלים מודה בקנס הוא ומיפטר ליה מסקילה אבל לגבוה נאסר דקיי"ל מן הצאן להוציא הנוגח. כפ"ה. וקשה דלא מצינו בשום מקום שתהא המית שור קנס. לכך נראה דפטור משום דאדם קרוב אצל ממונו ואפילו אמר דנגמר דינו בב"ד של פלוני אלא שיך מודה בקנס הוא דקא"ל דאם קרוב אצל ממונו לא אמרינן, הני מילי לענין מיפלג דיבורא, אבל בעלמא אמרינן ליה: **ברובע** ונרבע. פי"ה ע"פ עד אחד או ע"פ הבעלים דבשני עדים הוי נאסר אף להדיוט כדין שור הנסקל דאסור בהנאה. ומימה מנ"ל משום דשור הנסקל אסור בהנאה. ומימה מנ"ל משום דשור הנסקל אסור בהנאה נאמר כמו כן דשאר נסקלים אסורים בהנאה דילמא דוקא נוגח אסור בהנאה משום דגבי נוגח כתיב ולא יאכל את בשרו ודלשיגן (ב"ק דף מא.) ממשמע שנאמר השור יסקל אינו יודע שנבילה היא אלא מלמד שאם שחטו נאמר דינו דאסור בהנאה, (וכ"מ) [ואין לומר] דילפינן גרבע מנוגח דהא יש בנוגח מה שא"כ ברובע ונרבע. ופי' ריב"א דמ"מ סברא הוא למילפינהו לענין איסור הנאה כיון דשון הן לענין איסור סקילה:

א מיי' פ"ג מהלכות איסורי המזבח הלכה ו:
ב מיי' פ"ד שם הלכה ב:

שינויי נוסחאות

א) ל"ל במודה בקנס דפטור (גליון בשם צ"ק). אבל בכס"א כת"ר הוא כלפניו, וכן בתוס' ובש"מ. [וגם הל"ק לפי הגראה לא בא לאפוקי מנוס' דיהן אלא מנוס' ס"י דאיתא שם "במודה בקנס ופטור"]: ב) מה שנמחקה מיבת תקרובת. משם הכס"ק הוא לתמם וללא עורך (רש"ש). וכ"כ בב"ש. וכ"כ בכס"א לעיל כז ע"ב, קידושין מ ע"ב, ע"ז כב ע"ב, חולין מ ע"ב, תמורה כח ע"ב, נדה מ ע"ב: ג) ר"מ ולא עבדו (גליון). ועיין תמורה כט ע"ב: ד) ודאי דהייש דילמא אתי (תוס' הרא"ש שם): ה) היכירא טפי דפטרינן (שם) ו) גי' בס"ז וחלב מוקדשין. ופי' כגון חלב של בהמה נקבה דשלמים ואטאת לאסור ליהנות מדלבנן ובקדשי בד"א מועלים מה"ת. ולגא במרכ"א בסנהדרין ע"ק. כאן אבינו דהתוס' כוונו להגאת חֵלֶב ע"ש בדבריהם. וע"ע בערוך לנר לתוס' סנהדרין פ' ע"א: ז) גי' רש"ק וע"ג מכתו דשרי כו'. ופי' ולף דגם בשור הנסקל אינה הגאה ליקח מהחלב ע"ג מכתו. לזה תירלו לפי שאינו דרך הגאתו. ועי' ל"ק: ח) ל"ל שאינו דרך הנאתו (ש"מ וכ"ה בתוס' סנהדרין): **ט)** ל"ל דהיכי (ש"מ). ל"ל **וכי** (גליון. וכ"ה בתוס' שם): **י)** **רבא התם היינו** כל"ל (ש"מ): **יא)** **מבינייהם והרג שניהם פטורין** כל"ל (ש"מ): **יב)** **חלפתא ביניהן דלא** כל"ל (באה"מ): **יג)** **בהן שהרגו חייבין** (ש"מ, תוס' שם): **יד)** **דקידושין דכל ציפור הכי** כו' כל"ל **והשלר** ממקן (ש"מ ותוס' שם): **טו)** ל"ל **פי' שלא** (ש"מ, ותוס' שם): **טז)** **ופריך והרי מוקצה ונעבד דאסורין מחיים פירוש** כל"ל (צ"ק וכ"ב): **יז)** ל"ל **ומותרין** (באה"מ): **יח)** **ויש לפרש זו גמר דינה אוסרתה כלומר דמחיים** כו' כל"ל (שתכ"י): **יט)** **ואין** (ד"ו): **כ)** ל"ל **בדנכר** (ש"מ): **כא)** **דכ"ע מודו דאסירא** כל"ל (ש"מ): **כב)** **דקאמר בפרק הנשרפין רבי שמעון אומר הנסקלים** כו' (ש"מ): **כג)** ל"ל **לחייב בשריפה** (באה"מ): **כד)** **עליו אלא להקל עליו ועוד** כל"ל (ש"מ): **כה)** ל"ל **שורו** (ב"ש): **כו)** ל"ל **אף דאין עד אחר עמו** (מ"ש ועי"ש): **כז)** **לס"ל** בנקפרו יש"ש בנ"ק פ"ד סימן כ"א מוחק הני ב' תיבות לרובע ונרבע. וע"ש שהאריך [וסופא בליקוטיו]. ורש"ק מקיים גירסא שלפנינו וע"ש (הגרי"ב): **כח)** ל"ל **לגבוה** (ב"ש): **כט)** ל"ל **הני מילי** (צ"ק): **ל)** **שורו וכו' ואי לא מיתסר בהנאה** כל"ל (ב"ש):

נוסחאות רש"י כת"י

על פי עד אחד. שמותר להדיוט שאינו נסקל אלא בשני עדים (כי"ק): **או על פי בעלים.** שבאו בעלים לב"ד והודו שהמית דאיפטר ליה מסקילה דמודה בקנס פטור אבל לגבוה אסור דקיימא לן ומן הצאן להוציא את הנוגח (כי"ק): **ברובע ונרבע.** על פי עד אחד או על פי הבעלים שאסר לגבוה ולא להדיוט (כי"ק): **מוקצה ונעבד.** נמי מותרין להדיוט כדאמרינן בתמורה בפרק כל האסורין (כי"ק): **באתנן ומחיר** כו'. וכל הני מוקין ניהו וזבח אחד מעורב בהן טולן יראו אחי אפשר לשחוט אחד מהן בלא מום שמא זהו הזבח וקדשים בתוך השותפין בהיכרת ומוכרן (לגריכו) [לגריכו] עולה אי אפשר שהרי פסולין לקרבן (כי"ק):

עין משפט
נר מצוה

א מיי' פ"ג מהל' איסורי המזבח הלכה י:
ג ב מיי' פ"ו מהל' פסה"מ הלכה ג:
ד ג מיי' שם הלכה ד:
ה ד מיי' שם הלכה ה ו:
ו ה מיי' שם הלכה יד:
ז ו מיי' שם הלכה טו:
ח ז מיי' פט"ו מהל' מאכלות אסורות הלכה ו טוש"ע יו"ד סי' קלד סעיף א:
ט ח מיי' פ"ז מהלכות ע"ז הלכה ט סמג לאוין מח טוש"ע יו"ד סי' קמ:

א בכלאים ב ובטריפה ג ביוצא א] דופן ירעו עד שיסתאבו וימכרו ב] ויביא בדמי היפה שבהן מאותו המין ד נתערבו בחולין תמימים ימכרו החולין לצורכי ג] אותו המין ה קדשים בקדשים מין במינו [זה יקרב לשם מי שהוא וזה] יקרב לשם מי שהוא ו קדשים בקדשים מין בשאינו מינו א) ירעו עד שיסתאבו (וימכרו) ד] ויביא בדמי יפה ה] שבהן ממין זה ובדמי היפה שבהן ממין זה ויפסיד המותר מביתו ב) ז נתערבו בבכור ובמעשר ירעו עד שיסתאבו ויאכלו כבכור וכמעשר הכל יכולין להתערב חוץ ח מן החטאת והאשם:

גמ' מאי אפי' ה"ק כל הזבחים שנתערבו בהן חטאות המתות או שור הנסקל אפילו אחד בריבוא ימותו כולן תנינא חדא זימנא ג) כל האסורין לגבי מזבח אוסרין בכל שהן הרובע והנרבע אמר ו] רב אשי אמריתה לשמעתיה קמיה דרב שימי ואצריכן דאי מהתם הוה אמינא הני מילי לגבוה אבל להדיוט אימא לא ואי מהכא ה"א הני הוא דאיסורי הנאה נינהו אבל הני (א) אימא לא צריכי דלאו איסורי הנאה נינהו ז] הא תנא ליה ח] מי קתני ט] (בבמה כל שהן התם קתני) וניתני הא ולא בעי הא תקנתא איצטריכא ליה דהדיוט נמי תנא ליה ד) ואלו אסורין ואוסרין בכל שהן ט יין נסך י ועבודת כוכבים

כלאים וטריפה ויולא דופן. שור או כשב פרט לכלאים כי יולד פרט ליולא דופן [חולין לח.]. טריפה התם [מנחות ה:] אמרינן כשהוא אומר מן הבקר למטה שאין ת"ל להוליא את הטריפה ולהדיוט מותרת בהנאה להשליכה לכלבים: **ירעו עד שיסתאבו.** דמחמת הזבח המעורב בהן נאסרו כולן להדיוט ולחללו על המעות בעודו תם אי אפשר הילכך ירעו עד שיסתאבו ויביא בדמי היפה שבהן מאותו המין ממין הקרבן אם עולה הוא יביא מעות כנגד דמי היפה שבכולן דשמא הזבח הוא היפה ויאמר כל מקום שהוא הזבח יהא מחולל על מעות הללו ויביא מן המעות עולה ואם שלמים שלמים: **נתערבו בחולין תמימין.** או אחד באחד או זבח אחד בחולין הרבה ימכרו כל החולין לצרכי מין אותו הקרבן ונמצאת י] הרי כולן קדשים של מין אחד אלא שאין ידוע כל אחד של מי הוא יא] ויקרבו כולן כל אחד ואחד לשם מי שהוא כדקתני מתני': **קדשים בקדשים מין במינו.** אלא שבעליהן מוחלקות יב] יקרב כל אחד לשם מי שהוא: **מין בשאינו מינו.** עולה יג] בשלמים שאין מתן דמן ואימוריהן שוה: **וימכרו.** נמלאו דמי עולה דמי שלמים שלמים ואינו יודע איזו יד] עולה ואיזו שלמים הילכך יטול מעות [מביתו] כנגד דמי היפה ויאמר כל מקום שהן ממעות עולה יתחללו טו] על אלו (ואלו מעות כיולא בהן) לפי שאינו יודע איזו מין היה יפה [ויביא מעות כיולא בהן] ויאמר כל מקום שהן מעות שלמים יהו מחוללין על אלו ונמלא מפסיד אותו עודף מביתו. ול"נ דלא גרסינן וימכרו אלא ירעו עד שיסתאבו ויביא בדמי היפה כו' ובתחילת חילונן יאמר כל מקום שהיא עולה תהא מחוללת על אלו וכל מקום שהן שלמים יהיו מחוללין על אלו ויביא מאלו עולה ומאלו שלמים. ותדע דלא גרסינן ליה דהא טז] נתערבו בבכור ומעשר דקתני נמי וימכרו אי אפשר דהא תנן במעשר נאמר לא יגאל ואינו נמכר לא חי ולא שחוט לא תם ולא בעל מום ולפינן לה בבכורות (דף לג:) דהאי לא יגאל לא ימכר הוא אלא הכי גרסינן ירעו עד שיסתאבו ויאכלו כמעשר וכבכור: **נתערבו.** זבחים כגון עולה בבכור או במעשר בהמה שאין תופסין דמיהן בקדושה ולהקריבן אי אפשר שזה כליל וזה נאכל או אפילו הוא שלמים זה טעון מתן ארבע וזה מתן אחת וכן סמיכה ונסכים: **ירעו עד שיסתאבו.** ויביא מעות בדמי היפה ויאמר כל מקום שהוא הזבח התופס את דמיו יהא מחולל על מעות הללו נמלא חולין מעורב בבכור ומעשר בעלי מומין ויאכלו מעורבים כולן בתורת בכור ומעשר בעלי מומין שלא ישחטו באיטליז ולא ימכרו באיטליז ולא ישקלו בליטרא כדתנן ה) (מנחות דף עא) כל פסולי מוקדשים הנאתן להקדש לפיכך נשחטין באיטליז לאחר שנפדו ונמכרים באיטליז ונשקלים בליטרא דכמה דמשכיר יז] במכירתן טפי ופריק להו מעיקרא חוץ מן הבכור והמעשר שהנאתן לבעלים שאין מביאין בדמיהן קרבן. וא"ת השתא איכא בהאי זבח המעורב פסידא דהקדש דכיון דאין נשקל בליטרא לא טפי ופריק ליה אין ה"נ אי יח] משום פסידא דידיה לא מזלזלינן בבכור ומעשר נהי דאי לא הוה מערב דליכא זילותא אלא בדידיה מזלזלינן ביה משום דרווחא נמי דידיה הוא אבל באחריני משום איהו לא מזלזלינן: **הכל יכולין להתערב.** בכל שני מיני קדשים אפשר להו שיהו מעורבין: **חוץ מן החטאת ואשם.** שאין מתערבין זה בזה לפי שניכרין זה מזה כדמפרש בגמרא [עה:]: **גמ' מאי אפילו.** כל שכן כיון דרובא למיתה ימותו: **שנתערבו בהן חטאות המתות.** חד דאיסורא ורובא יט] דהתירא: **כל האסורין כו'.** משנה היא במסכת תמורה: **אוסרין בכל שהן.** כל המתערבין בהן ואפי' אחד בריבוא: **הני מילי לגבוה.** כולן המעורבין אסורין לגבוה ומותרין להדיוט ברעייה ובפדייה דלא איירי התם בנתערבו באיסורי הנאה: **אבל.** הני דלהדיוט נמי לא חזו לפדייה כ] דהא באיסורי הנאה נתערבו: **אימא.** ניבטלי איסורי הנאה ברובא שלא ימותו אלא ירעו וימכרו דלא חמיר דין הדיוט כולי האי קמ"ל ימותו: כא] **אי מהכא.** אשמעינן דאפילו קדשים נמי מפסדינן ולא תנא ההיא בתמורה כב] ה"א הני הוא דמפסדינן משום דאיערוב באיסורי הנאה אבל הנך דתמורה דלא איערוב בהו איסורי הנאה אימא כג] לא לאסרינהו לכולהו אלא ניבטיל ברובא ויקרבו לריכא: **אבל הנך דלאו איסורי הנאה נינהו אימא.** קיל איסורייהו וניבטלו ברובא ואפילו לגבוה: **הא תנא ליה.** הנך כד] במתני' דלא בטלי לגבוה דקתני במתניתין נתערבו בשור שנעבדה כו' ולמה לי למהדר ולמיתנייה התם: ומשני **מי קתני.** במתני' גבי רובע ונרבע בכמה הן אוסרין: **כל שהן התם קתני.** במסכת תמורה הוא דקתני אוסרין בכל שהן דאי ממתני' דילמא בטלי במאה או במאתים ואחד ברבוא דקתני מתני' לאו עלייהו קאי: **וניתני הא.** דתמורה ולא ניתני הא דזבחים: **תקנתא איצטריכא ליה.** דהתם אוסרין בכל שהוא תני ולא תקנתא והכא תנא תקנתא ירעו עד שיסתאבו כו': **דהדיוט נמי תנא.** במסכת עבודה זרה [דף עד.] דאיסורי הנאה לא בטלי ברובא ומיתסרו להדיוט ולמה לי למיתני הכא בחטאות המתות ושור הנסקל:

ובטריפה. בגמ' [דף עד:] דייק האי טריפה היכי דמי אי ידע לה ליזיל ולישקלה ומפרש רבי ירמיה כגון שנתערבה בוולד טריפה ורבי אליעזר היא ורבי ינאי מפרש כגון דאיתערבה נקובת הקוץ בדרוסת הזאב וריש לקיש מפרש כגון דאיערב בנפולה והקשה ה"ר אפרים כיון דלא ידיעה כה] מה מועלת כאן רעייה דלמיכלה א"א משום ספק טריפה ולעובדי כוכבים ולכלבים אי אפשר דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים ומחייס נמי לא איפשר ליהנות דפסולי המוקדשים אסורים בגיזה ועבודה מיהו למ"ד דאיערב בדרוסה יש לה בדיקה לאחר שחיטה אם האדימה כו] בשר כנגד בני מעיים או כנגד הסימנים דאפי' ודאי דרוסה יש לה בדיקה ולמ"ד דאיערב בנפולה נפולה יש לה בדיקה אבל למ"ד בוולד טריפה קשה ושמא קסבר פודין את הקדשים להאכילן לכלבים כאיכא דאמרי בפרק שני דבכורות (דף טו:) אי נמי כדאמרינן כז] (פסחים דף כט.) ו) אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים הני מילי היכא דלא חזו אלא לכלבים כגון קדשים שמתו או נטרפו אבל הני אסורים מחמת טריפות חולין שנתערבו בהן אבל קדשים גופייהו אם היה מכירן דחזו לדידיה שרי להאכילן לעובדי כוכבים ולכלבים ומיתרלא בהכי פירכא אחריתי שהיה מקשה ה"ר אפרים בבכורות פ' כל פסולי המוקדשין (דף לג:) בכור מתיר ר"ע אפי' לעובד כוכבים ולקמן בפ' טבול יום (דף קג:) אמר ר"ע מדבריהם למדנו שהמפשיט את הבכור ונמלא טריפה שיאותו הכהנים בעורו משמע דווקא בעורו אבל בבשרו לא דאסור להאכילו לכלבים ולעובדי כוכבים ולפי מה שפירשתי ניחא דמידי דלא חזי לישראל אסור להאכילו לכלב ולעובדי כוכבים אבל מידי דחזי לישראל כיון שנפדו שרי ליתן לכלב והיינו טעמא דדרשינן כח] ואכלת ולא לכלביך כלומר דבר שאין עומד אלא לכלביך אבל היכא דחזי לדידיה איסתרו לגמרי דאיתקש לצבי ואיל וא"ת בפרק הפרה (ב"ק דף נג.) דפטרינן שור פסולי המוקדשים שנפל לבור משום דכתיב והמת יהיה לו מי שהמת שלו הרי המת שלו כדתנן (לקמן דף קג:) דיאותו הכהנים בעורו ז) ומשום עור לחודיה איצטריך שור ולא אדם דהוה מחייבנא באדם דחשיב המת שלו משום עור דשרי בהנאה מדאורייתא ולא אסור אלא משום גזירה שמא יעשה עורות אביו ואמו שטיחין (חולין דף קכב.) וי"ל דסוגיא דב"ק (דף נג:) אתיא כמסקנא דפרק טבול יום (לקמן ד' קד.) דפסקי' כרבנן בשר כט] בקבורה ועור בשריפה:

ויביא בדמי היפה שבהן. פירש"י ויקח מעות כשיעור דמי היפה שבכולן ויאמר כל מקום שהוא הזבח יהא מחולל על מעות הללו משמע לפירושו שהזבח מעורב בריבוא של רובע ונרבע והלשון משמע כן ואי איפשר לומר כן דדומיא דרישא קתני שהנסקל נתערב ברוב זבחים וכן מוכח בגמרא ובדמי היפה שבהן היינו דמי היפה של כל אחד ואחד ומניח הגרוע שבהן שלא יחלל:

לשם מי שהוא. פירש בקונטרס (כדי) כשיקריבנו יאמר הרי הוא לשם בעלים שלו וקשה דהא אמר בריש מכילתין (דף ג:) אתנו בית דין דלא לימא לשמן דילמא אתי למימר שלא לשמן אלא לשם מי שהוא היינו סתמא דסתמא נמי כלשמו דמי: **מי קתני בבמה.** בפרק כל האסורין (תמורה דף כח.) משני בענין אחר ולא פריך התם וליתני הא ולא בעי הא כדפריך הכא:

דהדיוט נמי תנא ליה ואלו אסורין כו'. מכמה משניות הוה מצי לאתויי ממתני' דאפה בו את הפת במסכת עבודה זרה (דף מט:) וממתני' דערלה (פ"ג מ"ז) בערלה וכלאי הכרם:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אבל הני דלאו איסורי הנאה נינהו אימא לא צריכי הא תנא:

מוסף רש"י

כלאים. בן רחל ותיש שפסול לקרבן: ביוצא דופן. שקרעוה והוליאוה (חולין לח:) ויפסיד המותר מביתו. משלו. וא"ת הרי הוא מחליף שמביא שלמים בדמי האשם או בדמי העולה והרי

צריכי דאי מהתם הוה [א] אמינא להדיוט אבל לגבוה אימא לא נפסדינהו לכולהו ואי מהכא הוה אמינא הני [ב] מילי קדשים דמאים אבל חולין דלא מאים אימא איסורי הנאה ליבטלי ברובא צריכא [א] וניבטלו ברובא וכי תימא חשיבי ולא בטלי הניחא למאן דאמר כל שדרכו לימנות שנינו אלא למאן דאמר את שדרכו לימנות שנינו מאי איכא למימר דתנן [ג] מי שהיו לו חבילי תילתן של כלאי הכרם ידלקו

צריכי דאי מהתם הוה אמינא הני מילי חולין. אבל קדשים אימא ליעביד להו תקנתא דליבטיל איסורי הנאה ברובא ונימא יקרבו כי היכי דלא נפסדינהו לגמרי לכולהו [ג]: ופרכינן **וניבטיל ברובא.** [ג] דהא כתיב אחרי רבים להטות [שמות כג]: **וכי תימא חשיבי.** הואיל ודרכן למנות: **כל שדרכו לימנות.** שיש בני אדם המקפידין במניינם [ד] ומוכרין במניינם שנינו דלא בטלי בסמוך בהך משנה דחבילי תילתן שפיר דהא [בהמות] נמי הרבה בני אדם המקפידין [ה] עליהן ומוכרין אותן במנין ואע"פ שיש בני אדם שאין מקפידין כל כך ומוסיפין יתירה או מוכרין העדר יחד: **אלא למ"ד את שדרכו לימנות.** שדרכו מיוחד לכך שאין לך אדם דמוסיף עליהן יתירה ללוקח ולא מוכר בלא מנין הני אין דרכן מיוחד למנין שיש המוסיפין [ו] יתירה או מוכרין העדר בלא מנין: **תילתן.** מין תבלין וחבילין [ז] חשוב מאד שאף טעם העץ שוה לפרי ובלע"ז פינוגר"י:

וליבטלו ברובא. דמטעם בריה אין לומר דלא בטיל דאע"ג דאבר מן החי חשיב בריה (חולין קב:) איסור תערובת דהכא לאו משום אבר מן החי אלא שלא ישחוט ויאכל משום חטאת המתה ושור הנסקל וכי שחיט ליה אזיל ליה איסור אבר מן החי ואיסור חטאת המתה ושור הנסקל אפי' שלם לא חשיב בריה כמו נבילה וחלב ודם דלא הוי בריה ועוף טהור קטן [ח] שלם אם אין בו כזית בשר אין לוקה עליו משום נבילה דלא חשיב בריה דעוף טמא ודאי חשיב בריה דכשאסרו הכתוב אסרו בין גדול בין קטן אע"ג דלית ביה כזית אלא כל שהוא בעלמא וכן גיד הנשה חשיב ליה בריה בפ' גיד הנשה (שם ק.) דכי אמר רחמנא לא תאכל גיד אפילו כל שהוא וכן אבר מן החי חשיב בריה דטעמא דבריה משום דהוי כאילו פירש [ט] בין גדול ובין קטן כדמוכח פ"ג דשבועות (דף כא:) דאמר וכי היכן מצינו באוכל כל שהוא שהוא חייב כו' ופריך והרי מפרש [י] ומשני מפרש נמי כבריה דמי והא דאמר בפ' אלו הן הלוקין (מכות יז.) דקאמר ר"ש אף חטה כברייתה ורבנן בריית נשמה חשיבא חטה לא חשיבא דמשמע שהדבר תלוי בנשמה והאיכא גיד הנשה רבנן לדבריו דרבי שמעון קאמרי ליה לדידן טבל לאו בריה הוא דלא דמי למפרש אלא לדידך דמדמית חטה לנמלה לא דמי דנמלה בריית נשמה וחשיבא ואע"ג דרבנן גופייהו לא חיישי בהאי טעמא קאמרי ליה הכי וכהאי גוונא אשכחן לקמן בפירקין (דף עז.) דאמרין באברי בעלי מומין רבי אליעזר אומר יעלו וחכ"א לא יעלו ומפרש טעמא דרבי אליעזר משום דכתיב מום בם [יא] הוא דלא ירצו הא ע"י תערובות ירצו והא דקתני רואה אני את בשר בעל מום כאילו הוא עצים לדבריהם דרבנן קאמר להו ° אע"ג דרבי אליעזר גופיה לא חייש להאי טעמא דעצים [ד]: **אלא למאן דאמר את שדרכו לימנות שנינו מאי איכא למימר.** תימה מי גרע שור גדול מאת שדרכו למנות הא אפילו חתיכה בעלמא חשיבא את שדרכו למנות משום דחשובה להתכבד בפני האורחים [כדאמרינן] בפ' גיד הנשה (חולין ק.) וכל הנך י' דברים דחשיבי את שדרכו [יב] לאורה בכולהו לא חשיב כשור הגדול ועוד דבפ' בתרא דע"ז (דף עד.) חשיב שור הנסקל ואמרי' התם האי תנא תרתי אית ליה דבר שבמנין ואיסור הנאה ולא פריך הניחא למאן דאמר כל שדרכו כו' כדפריך הכא ובביצה פ' קמא (דף ג:) ובפ' גיד הנשה (חולין ק.) שמע מינה דלכל הפחות חשיב את שדרכו ועוד מדפריך התם דניתני אגוזי פרך ורימוני באדן ולא פריך מחבילי תלתן משמע דחשיב [יג] כששה דברים ונראה לפרש דמשום חטאות המתות פריך הכא למאן דאמר את שדרכו דמשמע אפי' חטאת העוף כדתניא [יד] במס' קינים (פ"ב מ"ג) או שפרח מבין המתות ימותו כולן ואע"ג דקתני במתני' זבחים ועוף לאו בכלל זבח הוא מכל מקום מדקתני כל הזבחים משמע אפי' עוף בכלל וא"ת כיון דהני דע"ז כששה דברים חשיבי אם כן יין נסך דקתני התם היינו חביות סתומות והא תנא ליה גבי ששה דברים ולא הוה ליה למיתנייה כי היכי דלא חשיב ככרות של בעל הבית משום דתנא ליה גבי ששה דברים כדמפרש התם ושמא החמירו ביין נסך לאסור אפי' חביות פתוחות משום דחמירא עבודת כוכבים משאר איסורין דמטמאה ותופסת דמיה ועוד נראה דאיצטריך למיתני חביות סתומות משום דיין נסך נפקא לן מדברי קבלה ולא כתיבא איסורה באורייתא ומשמע [טו] דהוי כסתם יינם דרבנן וס"ד דבטל ועוד [טז] אשכחן איסור עבודת כוכבים דקיל לרבי אליעזר דאמר יש פדיון לעבודת כוכבים מה שאין כן בשאר איסורים [יז] והשתא אפרש כל הנהו דע"ז היכי חשיבי כששה דברים יין נסך משכחת לה בחביות סתומות עבודת כוכבים בטבעות וכוסות דחשיבי ועורות לבובין כשעשה ממנו כלי נאה אי נמי עבודת כוכבים משום דחשיבא לעובדיה וכן עורות לבובין ואי נמי [יח] כדמפרש בירושלמי [ע"ז פ"ה הי"ב] יין נסך ועבודת כוכבים ועורות לבובים על שם לא ידבק בידך מאומה מן החרם [דברים יג] ואיירי אפילו בחביות פתוחות ושמא לא הביא פסוק זה בירושלמי אלא למימרא דמיניה ילפינן איסורי הנאה בהני תלת וציפורי מצורע מיירי בציפור דרור גדולים וחשיבי שער נזיר בציפרתא כדאי' בסוף תמורה (דף לד.) שעשה לורת ציפור כבגד [יט] מעשה רוקם משער נזיר ויש עוד אחרים משער [כ] היתר ופטר חמור ובשר בחלב ועגלה ערופה וחולין שנשחטו בעזרה בחתיכות הראויות להתכבד דעדיפי מאת שדרכו וחשיבי כאגוזי פרך ואע"ג דאיסורי הנאה נינהו חשיב ראוי להתכבד כיון דאי היתה בטילה היתה ראויה להתכבד הלכך לא בטלה והא דאמרי' בסוף הערל (יבמות פא:) דחתיכה של חטאת טמאה במאה של חטאת טהורה תעלה התם אפי' תתבטל לא חשיב ראוי להתכבד בפני אורחים כהנים דאין מחזיקין טובה זה לזה שכולן שוין כדכתיב (ויקרא ז) לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו אבל של חטאת בשל חולין קאמר [כא] התם דלא תעלה דלאו דוקא טהורה בשל חולין דהוא הדין טמאה בשל חולין ובקונטרס פירש ביבמות דטמאה בטהורות תעלה משום דלהפסד מרובה חששו אבל טהורה בשל חולין הפסד מועט דחזיא לכהנים וזו תימה דכמה איסורי הנאה לא בטלי ולא חיישינן וא"ת אמאי לא חשיב במסכת ע"ז פרוסה של לחם הפנים וחתיכה של חטאת טמאה וחתיכה של קדשים שמתו וי"ל דבקדשים לא קמיירי ומיהו הוה מצי למתני אברי שעיר המשתלח למאן דאסר ביומא (דף סז.) וחתיכה של עיר הנדחת ושער של מת דאסרינן בפ"ק דערכין (דף ז:) וקצת קשה מירושלמי לפי מה שפירשתי דהנהו דע"ז עדיפי מאת שדרכו דמשמע התם דלא הוו אלא י' דברים את שדרכו והכי איתא התם בפ"ב [כב] דמסכת ערלה [ה"ד] דר' יוחנן ור"ל איתפלגון חד אמר י' דברים מקדשין דברי רבי מאיר פי' י' דברים השנויים במשנה שכולם את שדרכו ואחרים [כג] אמרו כל הדברים מקדשין דברי רבי מאיר פי' דכל שדרכו למנות שנינו (וכר) [כד] דאותם י' דברים דקאמר רבי יוחנן היינו אותם ששה דברים דקאמרי רבנן וחבילי תלתן הרי ז' ובגד שצבעו בקליפי ערלה ונתערב באחרים ולוגע מלא הסיט בקליפי ערלה וארגו בבגד ואינו יודע איזהו דבתרווייהו תנן התם [ט] כולן ידלקו דברי ר' מאיר ובגד וסיט תרי מילי חשיבי [כה] וסיט חשיב את שדרכו כדאמר התם בירושלמי ואורג מלא הסיט מאמר הבכור בבגד דקתני התם ידלק הבגד קאמר עלה בגמ' [כו] [שם הל"ב] דאית תנא דתני במשנה דברי ר"מ ואית דלא תני דברי ר"מ מאן דתני דברי רבי מאיר אית ליה י' דברים מקדשים פי' שזו היא העשירית ומאן דלא תני דברי ר"מ מנא ליה י' דברים מקדשין פי' אותן עשרה דברים שאמר ר' יוחנן דמקדשי לר"מ דהוו את שדרכו היכן הם ומשני ר"מ כר"ע שמוסיף אף ככרות של בעל הבית והשתא מאי קא קשיא ליה הא איכא כל הנהו דע"ז דמיקדשי אפי' לרבנן וכ"ש לר"מ ועוד דאמר בפ"ג דבכורות (דף כה:) דגיזי בכור בעל מום שנתערבו בגיזי חולין אוסרין בכל שהן א"כ הוו את שדרכו לר' יוחנן ושמא לא מיירי בירושלמי אלא באותם דברים השנויים במסכת ערלה באותה משנה אבל אכתי איכא טובא. וביבמות הארכתי יותר: [ו] **נתערבו באחרות ואחרות באחרות.** ר"ת ל"ג בשום מקום ואחרות באחרות בהך משנה ששנויה בסוף מסכת ערלה ובההוא דמסכת ע"ז בסוף פרק כל הצלמים גבי אפה בו את הפת כו' וגבי בגד שצבעו בקליפי ערלה ובכמה מקומות כיוצא באלו מדפריך לקמן (דף עד.) על שמואל דאסר ספק ספיקא בעבודת כוכבים מברייתא שמתרת דלא [כז] משכח דקאי כשמואל אלא רבי יהודה שאוסר אפילו בשאר איסורין ספק ספיקא כגון רמוני בדן ושמואל סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא ואי הוה גרסינן הכא ובמסכת ע"ז ואחרות באחרות הוה ליה לאיתויי ראייה לשמואל מהנך משניות ולא היה דוחק להביא מברייתא דרבי יהודה ועוד יש לדקדק מגופה דמתניתין דהתם במסכת ערלה (פ"ג מ"ג) גבי בגד שצבעו בקליפי ערלה וגבי תבשיל שבשלו בקליפי ערלה והך דחבילי תלתן קתני נתערבו באחרים וגבי לוגע מלא הסיט בקליפי ערלה וארגו בבגד ואינו יודע איזהו וגבי אורג מלא הסיט מאמר בכור בבגד לא קתני נתערבו באחרים והיינו טעמא משום דאם נתערב בשאר בגדים יכול להסיר מכל אחד מלא הסיט ומישתרי מטעם

מסורת הש"ס

א) חולין ק. ביצה ג:, ב) ערלה פ"ג מ"ו בילה ג: יבמות פא. ועי' ירוש' תרומות פ"ד ה"ז, ערלה פ"ג ה"ד, ג) עי' חולין יא., ד) [ע"ע תו' חולין לו. ד"ה מאי טעמא], ה) ערלה פ"ג מ"א, ו) שייך לע"ב.

שינויי נוסחאות

א] הוה אמינא ה"מ חולין אבל קדשים אימא לא כצ"ל (שמכ"י): ב] גי' ס"י הני דאיסורי הנאה נינהו אבל הנך דלאו איסורי הנאה נינהו אימא לא ואי מהכא הו"א ה"מ קדשים דמאיסא אבל להדיוט אימא אפילו איסורי הנאה ליבטלו ברובא צריכי (ש"מ): ג] ר' ש"נ בעמ' הקודם אות כא: ד] נ"ל במניינם ומונין אותה למכור במנין. כצ"ל והס"ד ומה"ד שנינו (שמכ"י). וצ"ל שנינו בסמוך דלא בטלי (באה"מ): ה] מקפידין (ד"ו): ו] המוסיפין ללוקח יתירה (ש"מ): ז] צ"ל וחשובין מאד [ותיבת וחבילין נמחק] (צ"ק): ח] צ"ל ואפילו שלם (ב"ש): ט] פירש הכתוב שלא תאכל בין וכו' כצ"ל (צ"ק עפ"י תוס' חולין צו ע"א ד"ה מאי): י] בצ"ק נוסף פירוש שאמר שבועה שלא אוכל כל שהוא. וכ"ה בתוס' חולין שם: יא] צ"ל בם בם (ב"ש): יב] שדרכו ליכא בכולהו דחשיב כשור הגדול כצ"ל (ב"ש): יג] נלצ"ל דחשיב החשובין כששה (באה"מ): יד] צ"ל כדתנן (ב"ש): טו] צ"ל ועוד משום סתם יינן (ח"נ, וכעי"ז בש"מ). והוא תירוץ אחר. ולשון תוס' יבמות פא ע"ב ואומר ר"י דאיצטריך לאשמועי' דמחמרינן ביין נסך ואע"ג דלא כתיב איסוריה באורייתא אלא מדברי קבלה. או שמא אשמועי' דדוקא ביין נסך מחמרינן ולא בסתם יינן. ואם בסתם יינן הוי דינא הכי כ"ש דאיצטריך לאשמועי' משום סתם יינן: טז] ועוד משום דאשכחן (ש"מ): יז] בש"מ נוסף ולאפוקי מדידיה תנא ליה התם: יח] לשון הר"ש בערלה ועוד אפשר דיי"נ אפי' בפתוחות אוסר בכל שהו ומפ' בירושלמי כו' מן החרם, משמע שזה גורם להם להחשב לאסור בשיעור מועט כו' ומיהו שמא לא מיתוקמא אלא משום דמיניה נפקא לן איסור הנאה כו': יט] צ"ל בבגד (ש"מ וצ"ק): כ] הגוס' שלפנינו ברור וכמ"ש בצ"ק דאי לא היו עוד משער של היתר, א"כ הו"ל למשלפיה לשל איסור. ע"ש. ובח"ג הביא נ"א משעיר המשתלח: כא] דקאמר וכו' לאו דוקא כצ"ל (צ"ק): כב] ר"ת בפ' בתרא (יפ"ע): כג] צ"ל וחד אמר (צ"ק, כי"ב): כד] צ"ל ומסתבר (ש"מ וצ"ק): כה] חשיבי הרי תשעה ואורג מלא כו' כצ"ל והשאר נמחק (צ"ק): כו] בירושלמי (צ"ק): כז] צ"ל ולא (צ"ק): כח] הנוסח הנדפס הוא מש"מ. נ"א כל אחד יקרב לשם מי שהוא וכשיקרבו יאמר הרי הוא לשם בעלים שלו (כי"י). נ"א כל אחד ואחד לשם מי שהוא ולא יזכיר שם אחד (כי"פ). ועי' תוס' ובתוי"ט מ"ג: כט] דיבור זה הוא מהש"מ, ובכתה"י שלפנינו ליתא:

שיטה מקובצת

והוה אמינא ה"מ לחולין דליכא פסידא. כלומר דלא חיישינן להפסידא דחולין הואיל דליכא הפסידא דהקדש אבל לגבוה דאיכא הפסידא דהקדש אימא לא כלומר ליבטלו משום הפסידא דקדשים. וא"ת אכתי [אין] הוה אמרינן ליבטלו להו דהא שמעינן ליה מההיא דתמורה דקתני אוסרין בכל שהוא שאין מועיל ליקרב וא"כ מאי קמ"ל מתני' דהכא אי לענין איסור [...]ינן לה ואי משום איסורא דקדשים מההיא דתמורה שמעינן לה. וי"ל כדפ"ה דה"ק אימא לא נפסדינהו לכולהו ולעולם [...] ברוב להתקין איסור דהדיוט ומתוך כך ימתין להדיוט וימכרו כשהוממו ויביאו אחרים לקרבן בדמיהן ויהיו מותרים לימכר [...]ה ולא יפסיד ההקדש ומיהו איסור דגבי גבוה אין לו ביטול ולא יקרבו אלא ימכרו להדיוט כדפי', קמ"ל דימותו ואין להן [...]הא בריה היא וקי"ל דבריה אינה בטילה מידי דהוי אגיד הנשה ועוף טמא ודג טמא דלא בטילי וי"ל דלא קרינן בריה [...]ריתו כגון גיד הנשה ועוף טמא ודג טמא דמשעת ברייתן הן נאסרין ולכך בריה הן ולא בטילי, אבל הכא גבי שור הנסקל [...] קרינן ליה בריה. ולא נהירא שהרי ערלה בטילה באחד ומאתים והוי בריה שהרי האיסור עליה משעת ברייתה. לכך נראה [...]א חשיב בריה משום דגבי בריה בעינן ששמו עליו מברייתו ואינו משתנה לעולם אף לאחר מיתה כגון חתיכה דעוף טמא [...] חתיכת בשר וכיון דשם בשר עליו אף לאחר מיתה (היינו) [הוי] בריה, וכן חתיכת דג טמא וכן גיד שמו גיד בין מחיים [...]ו עליו לאחר מיתה, אבל הכא בבהמה שמתה אין שמה דמחייס עליה לאחר מיתה אלא נבילה שמה ולכך אמרינן דאינו [...] ודג טמא ושרץ איסורייהו אינו על ידי מעשה אלא כך נאסרו בלא שום מעשה כמו שאמר רחמנא ולפיכך אין איסור [...]חר מיתה, אבל הכא גבי שור הנסקל ואינך דאיסורייהו בא על ידי מעשה הלכך משתנה שמם לאחר מיתה. ובמס' חולין [...]ו לימנות שנינו. ופעמים שאדם מוכר כל עדרו גדולים וקטנים כאחד. משמע דשור הנסקל לא חשיב את שדרכו למנות, [...]אלו אסורין ואוסרין בכל שהו, וחשיב שור הנסקל, ומסיק בגמרא (שם) דגבי כולהו משום דהוי דבר שבמנין דקאמר התם [...]ה ש"מ דחשיב ליה את שדרכו. וי"ל דהא"נ דשור הנסקל לא חשיב את שדרכו, והכא דע"ז מיירי לאחר שחיטה בחתיכה [...]התכבד הוא וכן כולהו דהתם [קחשיב מה]אי טעמא באת שדרכו ולכך קרי ליה התם דבר שבמנין. וראיה מדקתני התם [...]כה, ואי משום דהוי איסור הנאה הא משמע בסמוך גבי ערלה משום איסורי הנאה לא חשיבה ובטילה. אלא ר"ל חתיכה [...]א אבל הכא [גבי] שור הנסקל שנתערב חי ועודו חי ודאי אינו ראוי להתכבד. וא"ת מ"מ לאחר שחיטה יהא עשוי [...]א יו שלא) דעשוי להתכבד [אם] היה בטל האיסור הוי שפיר העשוי להתכבד אע"ג דהוי איסורי הנאה. וי"ל כיון דהשתא [...]ד אע"ג דעל ידי תיקון עשויה להתכבד לא חשיבה עשויה להתכבד, ומה"ט התיר ר"ת תרנגולת אחת נבילה שנתערבה באחרות [כשירות] בעורה בנוצתה ואמר שבטילה ברוב לפי שאינה עתה ראויה להתכבד כמו שהיא עתה בנוצתה, ואע"ג דע"י תיקון מועט עשויה להתכבד. וכן הלכה למעשה:

גליון הש"ס

[תוס' ד"ה וליבטלו וכו' אע"ג דרבי אליעזר גופיה לא חייש להאי טעמא דעצים. וע"ע ערובין דף לח ע"א בתוס' ד"ה אי אתה מודה וכו' ועי' לקמן דף קיא ע"א בתוס' ד"ה וכי תניא וכו']:

מוסף רש"י

שנתערבו בחטאות המתות, דמשמע א' מן הזבחים נתערב בהרבה חטאות המתות, ואפי' א' דהיתר ברובא דאיסור כולן ימותו, ומאי אפי' דקאמר, פשיטא לן דכ"ש דכי הוי איסורא יותר טפי לגבי היתר פשיטא דימותו, דהא איסור רובא: שנתערבו בהן חטאות המתות. שנתערב בהן א' מחטאות המתות, דמשמע דחדא חטאת נתערבה בזבחים כשהיו הרבה, ואפי' אחת דאיסור ברובא דהיתר כולן ימותו ולא בטיל חד בינייהו: אוסרין בכל שהן. אפי' נתערבו אחד באלף כולן אסורין למזבח אם אינו ניכר: הני מילי לגבוה. דלגבוה מאיס ומש"ה לא בטלי וירעו עד שיסתאבו ויאכלם ההדיוט, אבל מילתא דלהדיוט נמי אסורה אימא ליבטל, קמ"ל ימותו דאפי' לגבי הדיוט לא בטיל, דאי בטיל לימא ירעו עד שיוממו ויפדו ויאכלם הדיוט: הני הוא. חטאות המתות ושור הנסקל: דאיסורי הנאה נינהו. ומש"ה חשיבי ולא בטלי: אבל הני. דמתני' רובע ונרבע דמותרין לאכילה להדיוט, דבהכי עסקינן שרבע או נרבע ע"פ ע"א דאינה נסקלת בכך, או שהבעלים הודו ומודה בקנס פטור, אימא ליבטלו קמ"ל מתני': דהדיוט נמי תנא ליה. דאפילו בחולין ממש לא בטלי ברובא בע"ח וכל הנך דחשיבי (תמורה כח.) ואוסרין בכ"ש. כל מקום שנתערבו שם אפי' אחד באלף לא בטיל ואוסרין את כולן: יין נסך. חבית באלף חביות: ועבודת כוכבים. צורה שעבדוה ונתערבה באלף צורות שאין עבודת כוכבים (ע"ז עד.): כל שדרכו לימנות שנינו. משמע כל דבר שיש בני אדם המקפידין עליו מפני חשיבותו למוכרו במנין (ביצה ג:) את שדרכו לימנות שנינו. שעשוא מיוחד למנין (יבמות פא.). מיוחד למנין הוא דלא בטל, כגון תבלין, אבל דבר העשוי ליתן באומד אע"פ שנמנה לפעמים בטל (חולין ק.). דמשמע את המיוחד לכך שאין אדם מוכרו באומד (ביצה שם):

לעזי רש"י

פינוגר"י. חילבה (גרגרנית יוונית, צמח המשמש לתבלין).

ליקוטים

תלתן. חולבא בלשון ישמעאל והוא מן הזרעונין כמין עדשים והוא מר בתחילתו, וכששורין אותו במים נמתק. (ערוך ע' תלתן)

נוסחאות רש"י כת"י

ויביא בדמי היפה שבהן מאותו המין. אם חטאת חטאת ואם עולה עולה ויקח מעות כשיעור דמי היפה שבכולן ויאמר כל מקום שהוא הזבח יהא מחולל על מעות הללו: **נתערבו.** זבח אחד: **בחולין.** כשרים הרבה: **ימכרו החולין לצריכי אותו המין.** נמצאו כולם קדשים וממין אחד אלא שאין ידוע מי בעליו של כל אחד ואחד שהרי הזבח הראשון שם בעליו עליו ואין ידוע איזהו ותקנתן שנויה במשנתינו: **קדשים בקדשים מין במינו.** חטאת בחטאת עולה בעולה אלא שהן של בעלים הרבה: **יקרב.** כל כח] אחד ואחד לשם מי שהוא כשיקריבנו יאמר הרי הוא לשם בעליו ולא יזכיר עליו שם אדם: **מין בשאינו מינו.** כגון עולה בחטאת כט]: **ירעו.** שאי אפשר בהקרבה שחלוקין במתן דמן או באכילתן או בהקטרתן שזה כליל וזה נאכל: **נתערבו בבכור ומעשר.** שאין להן פדיון שתחול קדושתן על דמיהן ויצאו הן לחולין אלא נאכלין במומן במדינה כולן ירעו עד שיוממו ויאמר כל מקום שהוא הזבח יתחלל על מעות הללו ומותרין באכילה ובלבד שיאכלו בתורת מעשר ובכור שלא ישחטו באיטליז ולא ימכרו באיטליז ולא ישקלו בליטרא ודמי הזבח יקח מהן בהמה ויקריבנה ממין הזבח: **הכל יכולים להתערב.** כלומר אם נתערבו יש ספק בתערובתן: **חוץ מן החטאת והאשם.** שאין ספק בתערובתן שהחטאת אינה לעולם איל ואשם אינו אלא איל ואם אשם מצורע הוא או אשם נזיר הרי הן באין כבשים זכרים והחטאת אינה באה זכר ממין כבש אלא כבשה נקבה. אבל חטאת ועולה מתערבין כגון שעיר נשיא בשעיר עולה נדבה וכל שכן חטאות ושלמים שהכל קרב [...] וכן איל עולת נדבה באשם: **מאי אפילו.** כיון דרובא דאיסורא כל שכן דימותו: **שנתערבו בהן כו'.** חד איסור בריבוא [...] תמורה: **הני מילי לגבוה.** כולן השנויין שם אינם אסורים אלא לגבוה ומותרין להדיוט על ידי חילול אבל מתניתין דקת[ני ...] מיתסרי אימא נעביד להו תקנתא דלא ימותו אלא יבטלו ברובא ויקריבם אחד אחד חוץ מאחד מהן: **אבל הנך.** דלאו [...] איסורייהו וניבטלו ברובא ואפילו לגבוה: **דלאו איסורי הנאה נמי תנא ליה הכא.** דלא בטלי לגבוה דקתני מתניתין [...] לי למתניה התם: ומשני **מי קתני.** מתניתין גבי רובע ונרבע בכמה הן אסורין דילמא בטלי במאה או במאתים הילכך [...] שהן ואפילו בריבוא: ה"ג **כל שהן התם קתני: וניתני הא.** דתמורה ולא ניתני הא דזבחים: **תקנתא אילטריכא ליה.** ד[...] קתני תקנתא והכא תני תקנתא ירעו עד שיסתאבו כו': **דהדיוט נמי תנא ליה.** במסכת ע"ז דאפילו מידי דלהדיוט מ[...] למיתני הכא חטאות המתות ושור הנסקל:ע"ב מעמ' קודם

צריכי. דאי מהתם הו"א הני מילי חולין אבל קדשים אימא לעביד להו תקנתא דליבטל איסורא ברובא דהא מדאורייתא [...] כו' כי היכי דלא נפסדינהו לגמרי: ה"ג **ואי מהכא הו"א הני מילי לגבוה דמאיס אבל להדיוט אימא לא.** כלומר אבל [...] אימא ניבטל ברובא: **אלא למאן דאמר את שדרכו למנות שנינו.** לרבי מאיר דלא בטילי וסתם מתניתין רבי מאיר היא [...] דרכן מיוחד לימנות פעמים שאדם מוכר כל עדרו קטנים וגדולים כאחד: **תלתן.** מין קטנית עשוי לתבלין למתק [...]